

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розглядається проблема формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей з використанням проектної методики у процесі роботи з англійським фольклором. Розкрито зміст понять «соціокультурна компетенція» та «проектна методика». Запропоновано вправи, що сприяють формуванню соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей.

Ключові слова: метод проектів, соціокультурна компетенція, студенти мовних спеціальностей, фольклор, англійський фольклор.

Протягом останніх років в українській методиці навчання іноземних мов приділяється чимала увага формуванню соціокультурної компетенції. У зв'язку з новим напрямом іншомовної освіти (культура – мета, мова – засіб) постає завдання формування «вторинної картини світу» і, відповідно, «вторинної мовної особистості», як сукупності здатностей людини до іншомовного спілкування на міжкультурному рівні. Таке спрямування мовної освіти робить розвиток соціокультурної компетенції одним із найважливіших компонентів іншомовної комунікативної компетенції, оскільки досягнення комунікативної компетенції неможливе без оволодіння певним обсягом культурної інформації.

Проблему формування англомовної соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей досліджували такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як: М. Аріян, Є. Верещагін, І. Воробйова, Н. Ішханян, Т. Колодько, О. Коломінова, Ю. Кузьменко, В. Костомаров, Є. Пассов, В. Редько, В. Сафонова, Л. Смелякова, О. Соловова, С. Тер-Мінасова, Г. Томахін, В. Топалова, А. Щукін, Р. Adler, L. Bloomfield, D. Brown, J. van Ek, E. Hall, R. Lado в різних аспектах. Однак формування соціокультурної компетенції засобами англійського фольклору не знайшло свого відтворення у практиці навчання іноземних мов. Тому на сьогоднішній день існує необхідність у формуванні комплексного уявлення студентів мовних спеціальностей про англійський фольклор.

Метою нашої статті є дослідження ролі методу проектів, як одного із засобів формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей.

Соціокультурна компетенція визначається вченими (Ф. Бацевич, В. Сафонова, А. Щукін) як складова комунікативної компетенції; знання учасників міжкультурної комунікації національно-культурної специфіки мовленнєвої поведінки й вміння користуватись тими елементами соціокультурного контексту, які є релевантними для породження і сприйняття мовлення з точки зору носіїв певної національної лінгвокультурної спільноти: звичаїв, правил, норм, соціальних умовностей, ритуалів, соціальних стереотипів тощо [1, 5, 6].

Як слушно зазначають учені (І. Андрійко, Л. Панова, С. Тезікова та ін.), соціокультурна компетенція дає змогу прогнозувати можливі соціокультурні перешкоди в умовах міжкультурного спілкування та способи їх усунення. Дана компетенція допомагає адаптуватися до іншомовного середовища і водночас

виявляти повагу до традицій, ритуалів та стилю життя представників іншої культурної спільноти. Сформована у навчальних закладах соціокультурна компетенція забезпечує самостійне дослідження інших країн, народів, культурних спільнот [4; С. 236].

На нашу думку, для того, щоб сформувати цілісну систему уявлень про національно-культурні особливості країни, мова якої вивчається, доцільно вивчати фольклорні тексти.

Фольклор (від англ. folklore – народна мудрість, знання) є важливою складовою частиною культури народу. «Фольклор – одна з найтриваліших і всеохоплюючих систем духовного життя народу, тісно зв'язана з народним побутом (як окремою системою) і літературою (яка, зрештою, витворилась з фольклору і зберігає з ним тісний зв'язок на всіх етапах свого розвитку)» [3; 17].

Англійський фольклор є автентичним матеріалом, який забезпечує позитивне ставлення студентів до вивчення мови через долучення до культури англомовних країн і розуміння етнічних особливостей, які відображені в мові. Англійський фольклор є невичерпним джерелом соціокультурної інформації, оскільки до його складу входять дитячі римовані вірші, лімерики, лічилки, скоромовки, загадки, прислів'я та приказки, казки, легенди, міфи, народні пісні, балади, забобони, традиції та звичаї, свята [7; 322].

Доречним для формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей засобами англійського фольклору є метод проектів. Метод проектів – педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Активне включення учнів у зміст тих або інших проектів дає можливість засвоїти нові способи людської діяльності в соціокультурному середовищі [2].

Проект – самостійно спланована та реалізована засобами іноземної мови робота, що дозволяє підвищувати активність і самостійність студентів. Суть означеного методу полягає у виконанні завдання, спрямованого на досягнення практичного результату діяльності (збірка текстів / віршів, колаж, малюнки, виготовлені предмети, календар, журнал, проспект, сценарій, фільм). Комунікація іноземною мовою між студентами та викладачем є засобом виконання завдання. Під час роботи над проектом студенти використовують різні джерела інформації, вчать мислити творчо, знаходять різноманітні варіанти вирішення задач. Робота над проектом проходить у три етапи: 1) планування; 2) підготовка та виконання проекту; 3)

обговорення і оцінювання проекту.

Загальнодидактичну типологію проектів було зроблено Є. Полат. Дослідниця розподілила проекти за: видом діяльності (дослідні, творчі, рольово-ігрові, інформаційні, практико-орієнтовні), предметно-змістовою сферою (монопроекти, міжпредметні проекти), характером координації (проекти з відкритою, наявною координацією, зі схованою координацією), характером контактів (внутрішні, регіональні, міжнародні), кількістю учасників (особисті, парні, групові), терміном проведення (короткотривалі, середньої тривалості, довготривалі) [4; С. 247].

Означена технологія є цінною, оскільки під час роботи над проектом студенти набувають уміння планувати свою роботу, попередньо прораховуючи можливі результати; використовувати велику кількість різноманітних джерел інформації; самостійно збирати і накопичувати матеріал; аналізувати, зіставляти факти, аргументувати свою думку; приймати рішення; установлювати соціальні контакти (розподіляти обов'язки, взаємодіяти один з одним); представляти результат своєї діяльності перед аудиторією; оцінювати себе та інших.

Сьогодні метод проектів вважається одним із перспективних видів навчання, оскільки він створює умови для творчої самореалізації студентів, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей. Студенти набувають досвіду вирішення реальних проблем під час навчання у виші.

У нашому дослідженні проектна методика використовувалася на репродуктивно-діяльнісному та професійно-творчому етапах формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей засобами англійського фольклору. На репродуктивно-діяльнісному етапі студентам пропонували завдання з підготовки і презентації міні-проекту.

У процесі формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей засобами англійського фольклору проект використовувався не лише з метою ознайомлення із країнознавчою інформацією, а і як засіб контролю сформованості соціокультурної компетенції студентів. Тому кожен студент виконував свій міні-проект. Студенти працювали над міні-проектами за темами: 'Christmas', 'New Year', 'St. Valentine's Day', 'Pancake Day', 'Mothering Sunday', 'Easter', 'April Fool's Day', 'May Day', 'Spring Bank Holiday', 'The Braemar Gathering', 'Halloween', 'Guy Fawkes Night (Bonfire Night)', 'Remembrance Day', 'Engagements and Weddings in Great Britain', 'Superstitions'.

На професійно-творчому етапі студенти готували та презентували інформаційно-дослідницькі проекти за такими темами: 'Nursery Rhymes, Limericks, Riddles, Proverbs and Sayings', 'Folk tales, Fairy tales, Legends, Myths', 'Folk Songs, Ballads', 'Fairies in Great Britain', 'Holidays. Customs and Traditions. Superstitions'. Робота над проектом розподілялася між усіма студентами групи. Під час презентації проекту кожен студент представляв тільки ту частину роботи, яку він виконував самостійно.

Наведемо структуру проекту «Британський поетичний фольклор».

I. Підготовчий етап.
1. Ініціація ідеї проекту викладачем.
2. Обговорення ідеї проекту в студентському колективі.

II. Основний етап.
1. Обговорення послідовності та термінів виконання проекту.

2. Планування самостійної роботи і роботи в групах.

3. Практична діяльність студентів щодо створення проекту: написання доповідей, коректування, внесення виправлень і т. ін.

4. Консультація і координація роботи студентів викладачем.

III. Завершальний етап.
1. Вироблення і обговорення критеріїв оцінки представлених проектів.

2. Презентація проекту: студенти представляють слухачам свої доповіді.

3. Оцінка робіт і визначення кращих матеріалів.

Завдяки інформаційним технологіям студенти мають змогу створювати мультимедійні проекти. Перевагою таких проектів є те, що сприйняття матеріалу здійснюється через активізацію зорового (текст, колір, відео) і слухового (голос диктора, музичне оформлення) аналізаторів що у свою чергу сприяє кращому засвоєнню інформації.

Наведемо приклади вправ, які використовувалися у процесі формування соціокультурної компетенції.

Вправа 1.

Тип: комунікативна продуктивна.

Мета: навчити студентів вилучати та систематизувати соціокультурну інформацію за темою заняття.

Інструкція: Підготуйте проект за темою «Англійський фольклор». Розподіліть роботу між усіма студентами. Розкажіть про види англійського фольклору. В якості опор використовуйте підготовлену наочність (схеми, малюнки, приклади).

Вправа 2.

Тип: комунікативна продуктивна.

Мета: сформувати вміння знаходити, вилучати, компонувати та презентувати соціокультурну інформацію за заданою темою.

Інструкція: Складіть проект за темою 'Folk Songs, Ballads'. Розкажіть про види британського поетичного фольклору, тематику, лінгвістичні особливості. Наведіть приклади. Використовуйте Internet – сайти (<http://www.sacred-texts.com/neu/index.htm>, <http://www.contemplator.com/folk.html#nocat>). В якості опор використовуйте підготовлену наочність (схеми, малюнки, ілюстрації, приклади, аудіо- і відео-файли).

Вправа 3.

Тип: комунікативна продуктивна.

Мета: сформувати вміння знаходити, вилучати, компонувати та презентувати соціокультурну інформацію за заданою темою.

Інструкція: Складіть проект за темою 'Fairies in Great Britain'. Розкажіть про види британських чарівних істот, місце існування, зовнішність, характер, вид діяльності. Наведіть приклади фольклорних текстів, у яких зустрічаються ці істоти. Використовуйте Internet – сайти (<http://www.fairiesworld.com/>, <http://myfholology.info/index.html>, [«Наука і освіта», № 10, 2014 12](http://himera-</p>
</div>
<div data-bbox=)

zp.at.ua/publ/mify_i_legendy_narodov_mira/4). Доберіть зображення різних видів чарівних істот. Як опори використовуйте малюнки, ілюстрації, приклади, аудіо- і відео- файли.

З огляду на вищевикладене, можна констатувати, що метод проектів є важливим засобом формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей засобами англійського фольклору, який істотно підвищує рівень знань студентів, стимулює

самостійну роботу, сприяє розвитку системного мислення студентів, розвиває здатність порівнювати і зіставляти, сприяє вихованню всебічно розвинутої особистості.

Перспективи подальших досліджень у межах порушеної проблеми вбачаємо у дослідженні процесу формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей як активних суб'єктів навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К.: Довіра, 2007. – 205 с.

2. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання / Г. Ісаєва. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/>

3. Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: підручник. / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик. – К.: Знання-Прес, - 2005. – 591 с.

4. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л. С. Панова,

І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 328 с.

5. Сафонова В. В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизации / В. В. Сафонова. – Воронеж: Истоки, 1999. – 226 с.

6. Щукин А. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного / А.Н. Щукин. – М.: Высшая школа, 2003. – 334 с.

7. The World Book Encyclopedia. – Chicago, London, Sydney, Toronto: World Book, Inc., – V. 7. – 1994. – 590 p.

REFERENCES

1. Batsevich, F. S. (2007). *Slovnnyk terminiv mizhkulturnoi komunikatsii [Dictionary of intercultural communication terms]*. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].

2. Isaieva, H. *Metod proektiv – efektyvna tekhnolohiia navchannia [Method of projects is an effective educational technology]*. (n. d.). Retrieved from <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/> [in Ukrainian].

3. Lanovyk, M. B., & Lanovyk, Z. B. (2005). *Ukrainska usna narodna tvorchist [Ukrainian folklore]*. Kyiv: Znannia-Pres [in Ukrainian].

4. Panova, L. S., Andriiko, I. F., Tezikova, S. V. et al. (2010). *Metodyka navchannia inozemnykh mov u zahalnoosvitimikh navchalnykh zakladakh [Methodology of teaching*

foreign languages at comprehensive schools]. Kyiv: VTs 'Akademiia' [in Ukrainian].

5. Safonova, V. V. (1999). *Izuchenye yazykov mezh-dunarodnogo obscheniya v kontekste dialoga kultur i tsivilizatsii [The study of languages of international communication in the context of the dialogue of cultures and civilizations]*. Voronezh: Istoki [in Russian].

6. Schukin, A. N. (2003). *Metodika prepodavaniya russkogo yazyka kak inostrannogo [Methods of teaching Russian as a foreign language]*. Moskva: Vysshaya shkola [in Russian].

7. The World Book Encyclopedia. (1994). (Vols. 7). Chicago, London, Sydney, Toronto: World Book, Inc. [in English].

Н. Я. Бачинская

МЕТОД ПРОЕКТОВ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В статье рассматривается проблема формирования социокультурной компетенции студентов языковых специальностей с использованием проектной методики в процессе работы с английским фольклором. Раскрыто содержание понятий «социокультурная компетенция» и «проектная методика». Предложены упражнения, способствующие формированию социокультурной компетенции студентов языковых специальностей.

Ключевые слова: метод проектов, социокультурная компетенция, студенты языковых специальностей, фольклор, английский фольклор.

N. Ya. Bachinska

METHOD OF PROJECTS AS MEANS OF DEVELOPMENT OF SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF STUDENTS MAJORING IN LANGUAGES

The article deals with the development of sociocultural competence of students majoring in languages by means of English folklore with the help of method of projects. The essence of such concepts as «sociocultural competence», «folklore» and «method of projects» has been revealed. Sociocultural competence helps adapt students to foreign language environment and at the same time respect traditions, rituals and lifestyle of members of different cultural communities. The development of sociocultural competence at higher educational establishments provides independent research of other countries, peoples and cultural communities. Folklore is an important part of each culture. English folklore is an authentic material that provides students' positive attitude to studying the language. It draws students to the culture of English-speaking countries and helps understand ethnic features that are reflected in the language. English folklore is an inexhaustible source of sociocultural information. It includes nursery rhymes, limericks, tongue twisters, riddles, proverbs and sayings, folk / fairy tales, legends, myths, folk songs, ballads, superstitions,

traditions, customs and holidays. Nowadays the method of projects is one of the most promising types of teaching. It creates the conditions for students' personal fulfillment, increases motivation with the aim of gaining knowledge and helps develop their intellectual abilities. Students get experience in solving real problems while studying at the university. The task of the method of projects is aimed at achieving practical results (a collection of texts / poetry, collage, drawings, calendar, magazine, brochure, script, film). There are three stages of project work. They are: 1) planning; 2) preparations and implementation of the project; 3) discussion and evaluation of the project. The method of projects helps students gain necessary abilities: the ability to plan their work, use different kinds of information; collect and accumulate material independently; analyze facts; make decisions; establish social contacts (share duties, interact with each other); represent the results in public; judge themselves and others. The examples of projects, their topics and stages which assist future foreign language teachers' sociocultural competence development as the basis of intercultural communication have been introduced.

Keywords: method of projects, sociocultural competence, students majoring in languages, folklore, English folklore.

Подано до редакції 08.09.14
